

REAKCJE CHEMICZNE KATIONÓW I ANIONÓW (CZĘŚĆ I)

Obowiązujące zagadnienia:

- Grupy analityczne kationów;
- Odczynniki grupowe dla poszczególnych grup analitycznych kationów;
- Minimum wykrywalności;
- Rozcieńczenie graniczne;
- Granica wykrywalności;
- Odczynniki specyficzne, selektywne, charakterystyczne i maskujące;
- Analiza wybiórcza, systematyczna i kroplowa;

Ćwiczenie 1. Reakcje charakterystyczne kationów I grupy

Odczynniki: Ag^+ , Pb^{2+} , Hg_2^{2+} , 0,1 M kwas solny, 0,1M siarczek sodu, 0,1M jodek potasu, 0,1M chromianu(VI) potasu

Sprzęt: płytka porcelanowa

Do kilku kropeł roztworu jonów Ag^+ (10 mg w 1 ml) dodać kolejno kilka kropeł 0,1 M r-rów kwasu solnego, siarczku sodu, jodku potasu, chromianu(VI) potasu. Analogiczne reakcje przeprowadzić z Pb^{2+} i Hg_2^{2+} .

Reakcje przeprowadzić na specjalnych płytkach porcelanowych z wgłębieniami.

Dane zestawić w tabeli 1. Napisać i zbilansować równania reakcji.

Tab. 1.

Odczynnik	Produkty kationów z odczynnikiem (barwa)		
	Ag^+	Pb^{2+}	Hg_2^{2+}
HCl			
Na_2S			
KJ			
K_2CrO_4			

Ćwiczenie 2. Reakcje charakterystyczne kationów II grupy

Odczynniki: Ba^{2+} , Sr^{2+} , Ca^{2+} , 0,1M węglan amonu, 0,1M kwas siarkowy(VI), 0,1M chromian(VI) potasu, 0,1M szczawian amonu

Sprzęt: płytka porcelanowa

Do kilku kropeł roztworu jonów Ba^{2+} dodać kolejno kilka kropeł 0,1 m r-rów węglanu amonu, kwasu siarkowego(VI), chromianu(VI) potasu, szczawianu amonu. Analogiczne reakcje przeprowadzić z jonami Sr^{2+} , Ca^{2+} .

Dane zestawić w tabeli 2. Napisać i zbilansować równania reakcji.

Tab. 2.

Odczynnik	Produkty kationów z odczynnikiem (barwa)		
	Ba^{2+}	Sr^{2+}	Ca^{2+}
$(NH_4)_2CO_3$			
H_2SO_4			
K_2CrO_4			
$(NH_4)_2C_2O_4$			

Ćwiczenie 3. Reakcje charakterystyczne kationów III grupy

Odczynniki: Hg^{2+} , Bi^{3+} , Cu^{2+} , Cd^{2+} , 0,1M wodorotlenek sodu, 0,1M jodek potasu, 0,1M heksacyjanożelazian(II) potasu, 0,5M AKT, 0,1M kwas siarkowy(VI)

Sprzęt: płytka porcelanowa

Do kilku kropeł roztworu jonów Hg^{2+} dodać kolejno kilka kropeł 0,5M roztworu AKT i kilka kropli 0,1M kwasu siarkowego (VI) w celu zakwaszenia środowiska, wodorotlenku sodu, jodku potasu, heksacyjanożelazianu(II) potasu. Analogiczne reakcje przeprowadzić z jonami Bi^{3+} , Cu^{2+} , Cd^{2+} .

Dane zestawić w tabeli 3. Napisać i zbilansować równania reakcji.

Uwaga! Na reakcji kationów z AKT trzeba poczekać kilka minut

Tab. 3.

Odczynnik	Produkty reakcji kationów z odczynnikiem (barwa)			
	Hg ²⁺	Bi ³⁺	Cu ²⁺	Cd ²⁺
AKT+0,1M H ₂ SO ₄				
NaOH				
KJ				
K ₄ [Fe(CN) ₆]				

Podobnie przeprowadzić reakcje z jonami podgrupy III B: Sn²⁺, Sn⁴⁺
Dane zestawić w tabeli 4.

Tab. 4.

Odczynnik	Produkty reakcji kationów z odczynnikiem (barwa)	
	Sn ²⁺	Sn ⁴⁺
AKT+0.1M H ₂ SO ₄		
NaOH		

Ćwiczenie 4. Reakcje charakterystyczne kationów IV grupy

Odczynniki: Al³⁺, Cr³⁺, Fe³⁺, Fe²⁺, Co²⁺, Ni²⁺, Mn²⁺, Zn²⁺, 0,1M siarczek sodu, 0,1M wodorotlenek sodu, 0,1M woda amoniakalna, 0,1M wodorofosforanu(V) sodu, 0,1M heksacyjanożelazianu(II) potasu

Sprzęt: płytki porcelanowa

Do kilku kropli roztworu jonów Ni²⁺ dodać kolejno kilka kropli 0,1 m r-rów siarczku sodu, wodorotlenek sodu, wody amoniakalnej, wodorofosforanu(V) sodu, heksacyjanożelazianu(II) potasu. Analogiczne reakcje przeprowadzić z pozostałymi kationami. Dane zestawić w tabeli 5.

Tab. 5.

Odczyn.	Produkty reakcji kationów z odczynnikiem (barwa)							
	Al ³⁺	Cr ³⁺	Fe ³⁺	Fe ²⁺	Co ²⁺	Ni ²⁺	Mn ²⁺	Zn ²⁺
Na ₂ S								
NaOH								
Na ₂ HPO ₄								
K ₄ [Fe(CN) ₆]								
NH ₃ x H ₂ O								

Ćwiczenie 5. Reakcje charakterystyczne anionów

Odczynniki: Cl⁻, CO₃²⁻, PO₄³⁻, SO₄²⁻, 0,1M azotan(V) srebra, 0,1M chlorek baru

Sprzęt: płytka porcelanowa

Do kilku kropeł roztworu anionu chlorkowego dodać kroplami 0,1 m r-rów azotanu(V) srebra i chlorku baru. Podobne reakcje przeprowadzić z pozostałymi anionami. Wyniki zestawień w tabeli nr 6.

Tab. 6.

Odczynnik	Produkty reakcji anionów z odczynnikiem (barwa)			
	Cl ⁻	CO ₃ ²⁻	PO ₄ ³⁻	SO ₄ ²⁻
AgNO ₃				
BaCl ₂				

Literatura:

- [1] G. Polszczuk, *Wybór ćwiczeń laboratoryjnych z chemii ogólnej i analitycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1999
- [2] T. Lipiec, Z. Szał, *Chemia analityczna z elementami analizy instrumentalnej*, PZWL, Warszawa 1988
- [3] J. Minczewski, Z. Marczenko, *Chemia analityczna*, PWN, Warszawa 1997
- [4] A. Hendrich, *Chemia ogólna. Ćwiczenia laboratoryjne*, Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1993